

Minnesanteckningar förda vid SSRK:s konferens/utbildningshelg för rasklubbarnas avelsfunktionärer 20-21 januari 2007

Lördag 20 januari

Medverkande: Ib Ahlén (Agria), Helena Hellström (SSRK/AK), Lena Hägglund (SSRK/AK), Maria Müllersdorf (SSRK/AK), Elisabeth Rhodin (SKK/AK), Ingrid Roslund (SSRK/AK), Kjell Svensson (SSRK/HS), Birgitta Åhman (SKK:s handledargrupp RAS)

Sekreterare: Anneli Sundkvist

Deltagare: Pia Andersson (Goldenklubben), Christine Chiacchiaretta (Chesaklubben), Maritha Forss (Flatklubben), Karin Linde Klerholm (Amerikans Cockercirkel), Catarina Hultgren (Welshklubben), Theres Johansson (CSK), Maria Köhlström (Fieldklubben), Monika Pettersson (Cockerklubben), Owe Rindstrand (Goldenklubben), Bitte Sjöblom (Labradorklubben), Ingela Stake (Goldenklubben), Annika Åkerman (Clumberklubben), Ulrika Åström (Tollarklubben)

Inledning

Helena Hellström hälsade deltagare och medverkande välkomna. Det konstaterades att samtliga deltagare antingen var närvarande eller på ingång.

Elisabeth Rhodin: RAS- Tillkomst/historik, anknytning till relevanta dokument.
Avelsrådets roll nu och i ett historiskt perspektiv, etiska riktlinjer för avelsfunktionärer avelsfrågor i stadgarna

Syftet med RAS är att uppnå en kvalitetssäkring av svensk hundavel. SKK är först i världen med projektet, vilket innebär att det även är en försöksverksamhet. Initiativtagare var Lennart Svensson, SLU. SKK:s hälsoprogram och avelspolicy kan ses som steg på vägen mot sammanhållet mål och därmed mot RAS-projektet.

RAS är klubbens gemensamma strategi och mål och gäller alla uppfödare. I delade raser är det rasklubbens ansvar att se till att samtliga varianter omfattas av RAS.

I SKK:s grundregler (§2 Avelsetik) fastslås det att varje medlem som upplåter sin hund till avel skall vara väl förtrogen med RAS.

Grundreglerna rörande avelsetik (§2) diskuterades. Mycket viktigt är också att man fokuserar på det som verkligen är problem i rasen men också på det som är positivt och som man vill bevara eller vidareutveckla.

Nytt i grundreglerna sedan 2006 är **förbud** mot "incestparningar" (barn+förälder eller helsyskonparning) (§2.6). I vissa RAS har man valt hårdare rekommendationer, t.ex. att inte avla snävare än kusinparningar.

Det betonades att klubbstyrelsen skall ansvara för avelsfrågorna i en ras. Detta är delegerat från SKK. Ansvarig för avelsfrågorna bör ingå i styrelsen. Tydlig kommunikation mellan styrelsen och avelsansvarig måste finnas. För kontinuitetens skull är det viktigt att hitta

människor som vill arbeta under en längre tid. Avelsfunktionärerna skall inte vara enkelt utbytbara, de måste kunna arbeta mer långsiktigt. Detta innebär också att valet måste vara väl förankrat i klubben.

Nu när många klubbar slutfört RAS kan AK konstatera att stor spännvidd rörande arbetenas upplägg och omfattning finns. RAS skall vara ett långsiktigt projekt och dokumenten levande.

Elisabeth Rhodin presenterade ett förslag på mall för RAS (bilaga 1). Diskussion, exempelvis hur valphänvisning kan användas för att försöka begränsa matadoravel, runt mallen och delar av den följde. Vidare konstaterades att även i det fortsatta arbetet är det viktigt att ha mätbara mål. Bra verktyg kan vara enkäter. *Enkätboken* (Trost 2001) samt möjligheterna att få hjälp från SKK uppmärksammades.

Birgitta Åhman: Hur arbetar vi vidare med RAS?

Sessionen inleddes med att Birgitta Åhman kort beskrev gången för att få RAS fastställt av SKK.

När RAS väl är fastställt skall avel dokumenteras och bedrivs enligt dokumentet. Detta har meddelats ras- och specialklubbar brevlades. Det uppmärksammades att ändringar i dokumenten måste godkännas av SKK.

Efter introduktionen öppnade Birgitta Åhman diskussion rörande hur det fortsatta arbetet bedrivs i de klubbar som har fått RAS fastställt. Detta arbete är ännu i inledningsfasen.

Det konstaterades då att nulägesbeskrivningarna uppdateras hela tiden. Verktyg för detta är t.ex. Avelsdata, Rasdata, enkäter, provresultat. Resultaten måste hela tiden sammanställas och uppdateras.

Det formella ansvaret för arbetet har klubbstyrelsen, men det praktiska arbetet kan fördelas. En klubb hade konstaterat att ansvaret för den nya styrelsen inledningsvis känts mycket tungt och att det därför är mycket viktigt att prioritera. Uppgiften får inte kännas övermäktig. Hur arbetet organiseras anpassas efter klubbens struktur och tillgång på lämpliga personer.

Det konstaterades att kontinuerlig information via hemsida och klubbtidning var mycket viktig för att förankra arbetsgången samt prioritetsordning. Flera klubbar hade under RAS-arbetets gång återkommit med täta artiklar i sin tidning samt haft information på hemsidan. Andra lämpliga kanaler är konferenser eller klubbmöten. Kommunikation är lika viktigt som information för att alla skall känna sig delaktiga i arbetet.

Möjligheten till samarrangemang och sponsorer samt SKK:s bidrag lyftes fram. Kanske kan samarbete mellan två eller flera raser med gemensamma faktorer vara en bra väg för fortsatt arbete.

Ib Ahlén: Viktiga verktyg i avelsarbetet - Agrias Breed Profile

Ib Ahlén presenterade projektet Breed Profile som utgår från Agrias liv- och veterinärsättningsstatistik. Projektet är ett samarbete mellan Agria, SKK, SLU och University of Guelph i Kanada där Brenda Bonnette som tillsammans med Agneta Egervall har gjort arbetet är verksam.

Ahlén presenterade översiktligt hur projektet är uppbyggt och vad man kan göra med datan. Denna bygger på ersättningsuppgifter 1995-2002 rörande de hundra största raserna i Sverige. Bland SSRK:s raser har data för cocker spaniel, engelsk springer spaniel, flatcoated retriever, golden retriever och labrador retriever har sammanställts och är nu tillgänglig i Breed Profile. Amerikansk cocker spaniel, Nova Scotia duck tolling retriever och Welsh springer spaniel kommer att sammanställas under 2007. Övriga raser inom SSRK är för numerärt små och kommer därför inte att finnas i Breed Profile.

Programmet innehåller en stor mängd data och gör jämförelser mellan den egna och andra raser möjliga. På så sätt kan en mer heltäckande bild av en ras hälsoproblem skapas.

Agria producerar en CD per ras som skickas till rasklubben. Det rekommenderas att man tar hjälp av veterinär expertis för att kunna tolka informationen.

Elisabeth Rhodin: Viktiga verktyg i avelsarbetet - SKKs Avelsdata

Elisabeth Rhodin gjorde en demonstration av Avelsdata och förevisade viktiga verktyg som registreringsstatistik och provparning. Vissa källkritiska problem diskuterades, exempelvis stämmer inte alltid inavelsgraden beroende på att samma individ kan ha flera registreringsnummer.

Diskussion om inavel: En enda generation utavel bryter inaveln direkt. Matadoravel kan mycket väl vara ett större problem. Det är ingen nackdel att para två hårt inavlade FRISKA individer som inte är släkt. Vidare säger inte inavelsgraden allt om hälsan. En generell fara är i allt avelsarbete är att i för hög grad selektera på det som är mätbart. Gentester komplicerar bilden

Avelsansvarig i klubbarna bör varje år utvärdera årets resultat i Avelsdata och redovisa för medlemmarna. Det är här viktigt att information som är anmärkningsvärd förs tillbaka till uppfödarnivå.

Elisabeth Rhodin: DNA-tester

SKK:s syfte med användandet av gentester är att:

”Minska förekomsten av djur med defekten utan att reducera avelsbasen i alltför hög grad för rasen.”

Elisabeth Rhodin gick igenom olika aspekter på gentester (bilaga 2). Det påpekades att innan klubben vidtar åtgärder måste användandet av de aktuella gentesterna finnas i RAS.

Det finns flera olika scenarier hur anlagsbärande djur kan användas i avel. Vilken policy man använder beror på hur förekommande defekten är i rasen samt hur allvarlig defekten är.

Avslutande diskussion och frågor

Nerstående frågeställningar berördes:

* SSRK:s kommande avelskonferens (öppen för alla medlemmar). Förslag på ämnen framfördes: hd-statistik, mentalitet (MH), genomgång av Avelsdata.

* Frågan om huruvida OptiGen publicerat sina resultat. Svar: oklart. Det fanns skilda uppfattningar i gruppen huruvida vetenskaplig publikation existerade eller ej.

* Bitte Sjöblom redogjorde för vissa logistiska problem med registrering av OptiGen-resultat för labrador. LRK:s uppfattning är att obligatorisk test inte kan begäras så länge dessa problem finns.

Söndag 21 januari

Medverkande: Curt Blixt, Cilla Hamfelt, Lena Hägglund (SSRK/AK), Maria Müllersdorf (SSRK/AK), Ingrid Roslund (SSRK/AK),

Sekreterare: Anneli Sundkvist

Deltagare: Pia Andersson (Goldenklubben), Maritha Forss (Flatklubben), Karin Linde Klerholm (Amerikansk Cockercirkel), Catarina Hultgren (Welshklubben), Theres Johansson (Cockerklubben), Maria Köhlström (Fieldklubben), Monika Pettersson (Cockerklubben), Owe Rindstrand (Goldenklubben), Rebecca Rydell (Chesaklubben), Bitte Sjöblom (Labradorklubben), Ingela Stake (Goldenklubben), Annika Åkerman (Clumberklubben), Ulrika Åström (Tollarklubben)

Inledning

Maria Müllersdorf hälsade alla välkomna. P.g.a. snöovädret var vissa medverkande förhindrade att komma, varför programmet kom att bli lite förändrat.

Annika Åkerman, Clumberklubben: Internationellt samarbete - Presentation av International Health Committee – Clumber spaniel.

Annika Åkerman föredrog det internationella samarbete som rasklubben för Clumber spaniel deltar i. Bakgrunden är följande: den första internationella raskonferensen för Clumber spaniel hölls för ca 25 år sedan. Därefter har man återkommande träffats i samband med större utställningar då föreläsare bjudits in o.s.v. I samband med den engelska rasklubbens 100-årsjubileum 2004 fattade man beslut att starta ett internationellt hälsosamarbete.

Samarbetet bedrivs i form av ett brett nätverk. I de länder i nätverket där rasklubbar finns är dessa involverade. Där det inte finns kan man ha en rasintresserad kontaktperson.

Kommunikationen bedrivs mycket över Internet, främst via en mailinglista.

Mål har definierats: hälsoundersökningar med femårsintervaller. Hälsoenkäter skickas ut när hundarna är två år. Än så länge skiljer hälsoenkäterna mellan länderna, men ytterligare ett mål är att få en gemensam enkät.

Drivande klubbar: rasklubbar i Sverige, USA och båda (working och show-inriktning) i England.

Australien, Canada, Nederländerna, Danmark, Finland och Spanien är medlemmar men inte lika aktiva.

Resultat av nätverksarbetet är ökad öppenhet, vilket i sin tur bidragit till mer kunskap om defekter och snabbare informationsspridning.

Övriga närvarande klubbars internationella samarbete diskuterades. I de numerärt små raserna konstaterades det att tät kontakt med uppfödarkollegor utanför landets gränser är en nödvändighet. Inom samtliga raser är dock samarbete på klubbnivå ovanligt, medan de personliga kontakterna inom uppfödarkåren är omfattande.

Generellt: de olika traditionerna i länder rörande vad man publicerar och hur öppen man är om hälsoresultat försvårar samarbete och kontakt. I vissa fall olika testtraditioner för de olika raserna. Många utländska rasklubbar intresserade och imponerade av Rasdata.

Rapport från SLU:s kurs Skelett- och ledhälsa

Då ordinarie föreläsare var frånvarande p.g.a. ovädret rapporterade Bitte Sjölund kort från kursen. Generellt upplevdes kursen som bra och fullmatad. Det poängterades att en rasklubb kan boka flera platser till mycket fördelaktigt pris.

Kursrapporten följdes av en diskussion om hd. Arbete med hd-index för vissa raser fortskrider. För labrador är detta förhoppningsvis färdigt till hösten. Indexprincipen diskuterades liksom vissa källkritiska problem, t.ex. antalet röntgade hundar.

Generellt uttrycktes en stor oro för den försämring av hd-statistik som observerats i flera raser. Maria Müllersdorf redogjorde för en studie av 373 undersökta cocker spaniel där hon funnit ett statistiskt säkerställt samband mellan undersökningsmånad och resultat. Hon planerar nu att gå vidare och även undersöka golden retriever och welsh springer spaniel.

Uppfattningen framfördes från flera håll att såväl klinik, avläsare och sederingsmedel påverkar resultatet, vilket ger stora osäkerhetsfaktorer. Farhågor för att fint avelsmaterial skall kasseras i onödan uttrycktes.

Auditoriets fråga till SSRK/AK är vad som kan göras för att utreda och påverka den befintliga situationen. Enigheten var stor om att det inte är positivt med alla de frågetecken som för närvarande finns runt hd-röntgen.

Curt Blixt & Cilla Hamfelt: Uppdrag från SSRK Fullmäktige 2006 § 41.

Vid SSRK:s fullmäktige 2006 föreslog Ingemar Borelius att huvudstyrelsen ges i uppdrag att initiera en utredning i samverkan med retriever- och spanielklubbarna syftande till att

utveckla formerna för en lätt tillgänglig funktionell- och mental beskrivning. Enligt Borelius ska syftet med denna beskrivning vara; Att funktionella och mentala krav ska få ett starkare genomslag i det breda avelsarbetet. Utredningen bör utvärdera möjligheten att nyttja beskrivningen som meritering i det exteriörinriktade avelsarbetet och som meriteringsgrund i rasklubbens avelsinriktade verksamhet.

Fullmäktige beslutade att överlämna ärendet till huvudstyrelsen för beredning. Hs har påbörjat en kartläggning av det arbete som sker i rasklubbarna rörande funktions- och mentalbeskrivningar.

Syftet med denna programpunkt var att fokusera diskussionen på vad verktyg som MH kan bidra med för information, hur man använder dem och vad som krävs av SSRK som organisation.

Curt Blixt föredrog bakgrunden till och grundtanken med MH. Mentalitetsutvärderingen sker på två nivåer: samhällsinriktad och arbetsinriktad. Samhällsinriktad för att hundar skall vara lätta att ha i det moderna samhället och må bra där. Därför kontrolleras deras socialitet, rädslor, aggression och aktivitetsbehov. Arbetsinriktad för att få en grov kartläggning av att ursprungsegenskaperna finns kvar i raserna. Bakgrunden var att för få hundar startade bruksprov för att bilda ett säkert underlag för bedömning.

Verktyget utvecklades för att fånga det gemensamma i SBK:s raser. Dessa har sinsemellan lika stor spridning som SSRK:s raser har mellan sig.

Ett önskemål för en framtida revidering av MH är ett minskat antal testsituationer för att få högre effektivitet. Ett verktyg som ”mäter” ett fåtal viktiga eller övergripande egenskaper har fördelen att det är brett nog att testa många hundar.

MH är ett verktyg för mentalitetsbedömning som skapar mätbar data. Därför kan det användas i forskning, t.ex. i Kent Svartbergs doktorsavhandling *Personality in dogs*.

Cilla Hamfelt redogjorde för den funktionsbeskrivning som Goldenklubben har utvecklat i samarbete med bl.a. Curt Blixt. Syftet är att testa de ursprungliga arbetsegenskaperna även på hundar som inte är jakttränade och således inte kan starta på jaktprov. Endast 1% av alla golden startar på jaktprov, så på detta kan man inte bygga uppfattningen om funktion. Provet ses som ett komplement till MH, varför egenskaper/ beteenden som testas på MH inte testas under funktionsbeskrivningen. Funktionsbeskrivningen är uppbyggd på samma sätt som MH, med intensitetsskalor och ger lätt bearbetningsbara utdata. Goldenklubben använder sig således både av MH och Funktionsbeskrivning. När det gäller MH så har avtal mellan klubben och SBK slutits rörande arrangerande av MH och utbildning av funktionärer för MH.

Beträffande organisation av prov konstaterades det att det bästa är om SSRK kan arrangera egna MH. Det finns nu HS-beslut på att SSRK skall teckna samarbetsavtal med SBK om MH. Avtalet innebär att alla SSRK:s rasklubbar kommer att kunna arrangera MH samt utbilda upp till A-figurant. Att SSRK kan utbilda egna funktionärer är viktigt för att få en väl fungerande provverksamhet inom organisationen.

Att utveckla egna prov är ett stort arbete och kräver mycket organisation. När det gäller mentaliteten är det sannolikt bäst att luta sig mot MH en tid framöver. Man kan fokusera de

testsituationer som anses viktigt inom SSRK:s raser och inte fästa så stor vikt vid det som man får med på köpet men inte anser vara så väsentligt..

Åtta rasklubbar har besvarat den fråga som skickats från SSRK/AK rörande funktions- och mentaltest. Av dessa åtta ansåg sex st att MH är ett vettigt instrument. Fem klubbar arbetar redan med någon form av egna funktionsprov.

Cilla Hamfelt bad att få en lägesrapport rörande arbetet med denna typ av prov i rasklubbarna:

Welsh: De egenskaper som man känner att man vill "ha bättre koll på" har man inte funnit något redskap för att testa. Dessa, mindre lämpliga, egenskaper är: (brist på) kontaktbarhet, långsprungenhet, aggressivitet och skällighet. Man har från styrelsens sida försökt att få igång working test. Av de som har gjort MH (86 st) verkar påfallande stor del bryta före skottet.

Clumber: Har arrangerat MH via Goldenklubben eller lokal brukshundklubb. Hittills har ett för litet antal (21 st) MH gjorts för att man skall få ett medelvärde för rasen.

Field: Ungefär samma situation som clumber. Klubben skall titta på det beskrivna materialet.

Labrador: Arbetar med utveckling av egen funktionsbeskrivning i bana. Denna är lite annorlunda än Goldenklubbens. Arton beskrivare är under utbildning. Tanken är att hundägarna som gör testen skall få ordentligt med tid och feedback. Dokumenteras med ett protokoll. I första hand tänkt att vara en reaktionsbeskrivning. Viss oro i klubben över att allt färre unga hundar startar på jaktprov.

Chesaapeake bay retriever: Få mentalbeskrivna hundar (<10). Aggressionsdelen som noteras hos chesa är vaktrelaterat/revirförsvarsbit. Detta går inte att bedöma på test. Svårt att utvärdera de genomsnittsvärden som finns eftersom det är så få individer.

Nova Scotia duck tolling retriever: Funktionsbeskrivning görs i samarbete med Goldenklubben. Antalet MH-beskrivna hundar är ca 700. Ytterligare ett antal är funktionsbeskrivna. Man har lyckats beskriva närmare hälften av årspopulationen de senaste åren.

Golden: Ca 2200 MH-beskrivna hundar. Bekymmer med kvarstående rädsor och låg nyfikenhet. Det sistnämnda problemet har förbättrats, vilket inte gäller de kvarstående rädsorna. Ungefär 1500 hundar är funktionsbeskrivna.

Flatcoated retriever: Jaktlig avkommebeskrivning har pågått under viss tid och ca 1500 hundar har beskrivits på detta sätt. Detta sker kullvis, såväl kullen som de enskilda hundarna beskrivs. Testet har gjorts om för att anpassas till situationen. Diskussion pågår om hur MH-resultaten skall användas. Notering att tränade hundar kan få problem just för att de är tränade (stadga). Detta kan ge felaktig tolkning av resultaten. Flera jaktprovsdomare som kontaktats i samband med RAS har upplevt skogsrädsla hos rasen.

Amris: I RAS finns ej så mkt fokus på mentalitet och funktion. Sammanlagt 108 amrisar har startat på jaktprov av vilka 69,2 % har gått till pris. Dock har inga starter gjorts sedan 2003. Många amrisägare startar sina hundar på viltspårprov, lydnessprov och i agility. Hundarna går ofta till pris. 18 hundar är MH-testade men detta är helt på eget initiativ. ACC skall försöka verka för att öka antalet MH. Detta steg är dock inte taget ännu.

Cocker: Den absoluta majoriteten cockrar som startar på jaktprov är av jakttyp. Kvaliteten hos dessa är mycket hög. 103 hundar är MH-beskrivna. I RAS uttrycks en strävan efter att öka detta antal för att få ett säkrare genomsnittsvärde och utifrån detta ta fram en önskeprofil.

Cecilia Hamfelt framförde att en av anledningarna till uppdraget som sådant är just att det är få hundar som startar på jaktprov. Funktionsproven skall ses som ett komplement till jaktprov.

Curt Blixt menade att sannolikt är det bästa att ha ett funktionsprov för spaniel och ett för retriever och inte dela upp det ytterligare. Detta är bl.a. för att få något som är hållbart över tid. Utbildning av funktionärer är annars ett för stort arbete. När det gäller mentalitet är det initialt klokt att använda den MH-beskrivning som finns tillgänglig. Då kan man dra nytta av befintliga banor, SBK's funktionärer och den utbildningsstruktur som redan finns. Det gör att man snabbare kan komma igång. På sikt bör man utvärdera MH och eventuellt utforma en egen variant för SSRK's raser. MH ska utsättas för en revidering med början under 2007 och det kan då finnas möjligheter att vara med i denna och påverka.

För fortsatt arbete kommer SSRK/HS ev. att tillsätta en arbetsgrupp. Cecilia Hamfelt framförde att en person som Curt Blixt lämpligen bör ingå i en sådan grupp.

En fråga ställdes angående remissen om det nya grundprovet för spaniel och om detta prov kan tänkas motsvara ett funktionsprov. Maria Müllersdorf menade att provet snarare skall ses som ett B-prov för spaniel. Det behövs troligen en nivå till under grundprovet.

Det konstaterades att det för spanielraserna sannolikt är det bäst att arbeta med MH och avvakta hur funktionsbeskrivningsutvecklingen sker inom retriever.

Cecilia Hamfelt meddelade att Springerklubben har jobbat med ett funktionsprov med goldenklubbens dito som stöd. Viss spanielanpassning har skett.

En undersökning har visat att temperamentsproblem av den typ som går under benämningen "rage" inte framträder på MH.

Minnesanteckningar färdigställda: Uppsala 28 februari 2007

